

Oğuzeli (Gaziantep) ve Yakın Çevresinde Jeomorfolojik Ana Birimler ile Arazi Kullanımı Arasındaki İlişkiler

The relations between main geomorphological units and land use in Oğuzeli (Gaziantep) and its near area

M. Taner Şengün*, Zeki Boyraz

Fırat Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Elazığ

Öz: Türkiye’de nüfus artışının fazla olması ve insanların doğal kaynakları bilinçsizce kullanması, geri dönüşü mümkün olmayan zararlara neden olmaktadır. Bu zararları en aza indirebilmek için morfolojik birimlerle arazi kullanım arasındaki ilişkilere bakılarak araziden en iyi şekilde yararlanma yoluna gidilmelidir. Gelişmiş ülkelerde ileriye dönük planlamalar yapılırken arazi kullanım (Land Use) şekline bakılarak verimli bir şekilde faydalanma yolu seçilmektedir. Gaziantep iline bağlı Oğuzeli ilçesinin de içinde bulunduğu Oğuzeli Ovası ve çevresi yeryüzü şekilleri bakımından sade görünümündedir. Oğuzeli Ovasını çevreleyen düzlükler Gaziantep Platosu’nun devamı durumundadır. Güneydoğu Toroslar’ın güneyinde kalan Oğuzeli Ovası jeomorfolojik açıdan bir senklinal’e karşılık gelmektedir. Oğuzeli Ovası ve çevresindeki araziler genelde sulu tarım, kuru tarım, bağ-bahçe zeytinlik, fıstıklık ve mera alanları olarak kullanılmaktadır. Oğuzeli Ovası ve çevresindeki arazi kullanım durumu büyük ölçüde yapı, iklim ve jeomorfolojik birimlerin etkisi altındadır. Ova tabanında sulu ve kuru tarla ziraatı ve bahçeler yer almakta, plato sahaları ve yamaçlarında meralar, kuru tarım alanları ile bahçeler ve zeytinlikler mevcuttur. Tepelik alanların yükseltisi fazla değildir. Yamaç eğimleri de azdır. Bundan dolayı bu alanlar kuru tarım alanı ve mera olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada Oğuzeli Ovası’nda jeomorfolojik birimler ile arazi kullanımı arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Jeomorfoloji, Oğuzeli Ovası, Arazi kullanımı, Jeomorfolojik birim, Oğuzeli

Abstract: During the prospective planning processes in developed countries, those who formulate the plans take into account the type of Land Use to get the most efficient use of it. Oğuzeli plain and its approximate region, in which also lies Oğuzeli town of Gaziantep Municipality, has simple characteristics in terms of geographical features. Plains that surround Oğuzeli plain are in fact, offshoots of Gaziantep Plateau. Oğuzeli plain, that lies south of South-Eastern Toros, represent a synclinal in terms of geomorphologic means. Oğuzeli plain and the surrounding land is, in general, used for irrigation farming, dry farming, vineyard and garden, grooving olive and pistachio and grassland. This usage of land in Oğuzeli plain and its region is mostly under influence of structuring, climate and geomorphologic units. In lower regions lie the irrigation and dry farming lands and gardens; whereas in higher plateaus lie grasslands, dry farming regions, gardens and olive grooves. Hilly lands have relatively low heights and low slopes. These regions are used for dry farming and as grasslands for this reason. This study assesses the relationship between geomorphologic units and land usage.

Keywords: Geomorphology, Oğuzeli plain, Land Use, Geomorphologic unit, Oğuzeli

* İletişim yazarı: M.Taner Şengün, e-posta: mtsengun@firat.edu.tr

1. Giriş

Topraklar, tarım, ormancılık, çayır ve mera gibi bitkisel üretimler için halen vazgeçilemez birer üretim unsuru olmakla birlikte, gerek turizm ve sanayi gerekse kentleşme için de önemli bir doğal kaynak durumundadır. Doğada var olan toprak miktarının artırılması ise mümkün değildir. Dolayısıyla kıt ve kıymetli doğal varlıklar olan toprakların, hangi kullanım biçimleri altında, onların doğal özelliklerine zarar verilmeden en yüksek faydayı temin edeceklerine ilişkin hususların iyi bir şekilde planlanması gerekmektedir (Tunçdilek, 1985; Şengün, 2000).

“Oğuzeli (Gaziantep) ve Yakın Çevresinde Jeomorfolojik Ana Birimler İle Arazi Kullanımı Arasındaki İlişkiler” adlı bu çalışmada; araştırma sahası olan Oğuzeli ovası ve çevresinde jeomorfolojik birimler ve bunlar üzerindeki arazi kullanım şekillerinin (kuru-sulu tarım, otlak, orman v.b.) çok net olarak alanlarının belirlenmesi, mevcut jeomorfolojik birimlerin geçmişte ve günümüzdeki kullanım durumları ve bu kullanımın daha ekonomik hale gelmesi için yapılacak planlama ve önerilerin getirilmesi amaç olarak ortaya konulmuştur.

Güney Doğu Anadolu bölgesinin Orta Fırat bölümünde yer alan ve sahip olduğu iklim ve toprak şartları ile zengin bir ziraat alanı olan Oğuzeli, aynı zamanda eski çağlardan bu yana insanların yerleştiği ve medeniyetlerin kurulduğu eski bir yerleşme sahası olarak karşımıza çıkar. Nitekim; ova bu özelliğini jeomorfolojik faktörlerin verdiği avantajlarla günümüzde de sürdürmektedir.

1.1. Materyal ve Yöntem

Bu çalışmanın ana materyallerini, Sahanın 1/25000 ölçekli topografya haritaları ve Aster uydu görüntüleri oluşturmuştur. Jeomorfoloji, Arazi kullanımı haritaları gibi haritaların çizilebilmesinde TNTmips 7.1 ve diğer GIS yazılımları kullanılmıştır. Arazi çalışmaları kapsamında belirli aralıklarla arazi incelemeleri yapılmış, sahada GPS ile ölçümler yapılmış ve fotoğraflar alınmıştır. Elde edilen tüm veriler haritalar ile birlikte ele alınarak sonuçlandırılmıştır.

Araştırmamızda Türkiye'nin genç tektonik gelişimini ve aşınım yüzeylerini belirli bir sistem dahilinde inceleyen ve araştıran Oğuz Erol'un yapmış olduğu sınıflandırma benimsenmiş, (Erol, 1973; 1979; 1993) ve bu sınıflandırmaya bağlı kalınarak Oğuzeli ovası ve yakın çevresinin jeomorfoloji haritası çıkarılmıştır. Ayrıca, bu çalışmada coğrafi araştırmaların temel ilkeleri olan dağılıp, karşılaştırma ve nedensellik ilkelerine bağlı kalınarak, fiziki coğrafyanın gözlem, tasvir, karşılaştırma metodları ile yerbilimlerinin kendine has yöntemleri kullanılmıştır.

1.2. Çalışma Alanının Yeri, Sınırları ve Başlıca Özellikleri

Çalışma sahasını oluşturan Oğuzeli ovası ve çevresi Güneydoğu Anadolu bölgesinin Orta Fırat bölümünde Gaziantep il merkezinin güneyinde yer almaktadır. Ova içerisinde Gaziantep iline bağlı bir ilçe olan Oğuzeli yer almaktadır (Foto, 1). Oğuzeli, Gaziantep il merkezine 15 km. uzaklıkta olup, diğer ilçelere göre il merkezine en yakın ilçe konumundadır. Ayrıca Gaziantep havaalanı da ova içinde yer almaktadır (Şekil, 1).

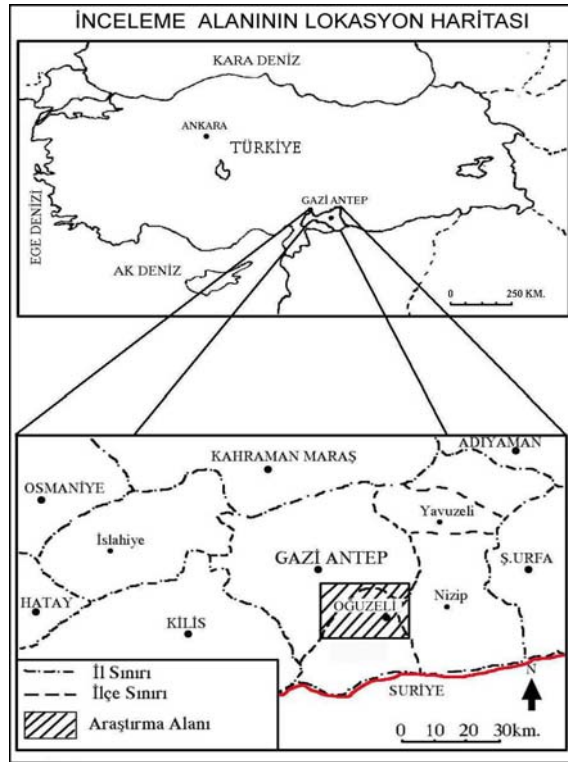
Oğuzeli yerleşmesi ilçeyi kuzey- güney doğrultusunda boydan boya geçen Sacırsuyu deresi ve bu derenin meydana getirdiği alüvyonlar üzerinde kurulmuştur. İlçe kendine has görüntüsüyle tipik bir tarım kasabasıdır. Sacırsuyu deresi boyunca yemyeşil bir görünüm hakimdir.

Çalışma alanı Gaziantep platosuna yakın olması nedeniyle iklimi, bitki örtüsü, hakim rüzgar yönü, toprak özellikleri açısından Gaziantep platosuyla benzer özellikler göstermektedir (Kalelioğlu, 1966). Ortalama yükseltisi 750 m. olan ovanın genelinde fazla bir yükselti farkı göze çarpmaz. Yörenin kültür bitkilerinden olan zeytin kış aylarındaki düşük sıcaklıklardan dolayı sadece Oğuzeli ovasında görülmektedir. Plato alanlarına pek sokulamamaktadır. Çalışma alanında yıllık ortalama sıcaklık 15,8 °C ve yıllık ortalama yağış 430 mm. kadardır. Oğuzeli ovası genel olarak Akdeniz ikliminin etkisi altındadır. Yazları sıcak ve kurak, kışlar ise ılık ve yağışlıdır.

İnceleme alanının temel ekonomik faaliyeti tarım ve hayvancılık olmakla beraber kısmen ticaretle yapılmaktadır. Sanayi ve ticaret pek gelişmemiştir. Bunun nedeni Gaziantep il merkezine olan yakınlıktır. Ancak ova içerisinde son yıllarda sanayi tesislerinde bir artış gözlenmektedir.

Foto1. Oğuzeli Ovası'nın genel görünümü

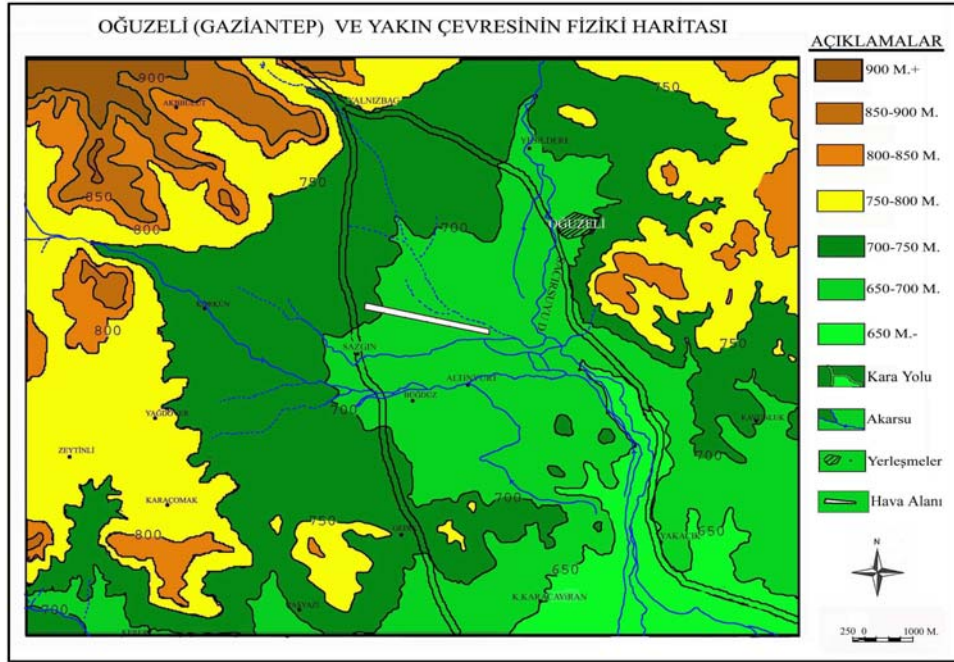
Şekil 1. İnceleme alanının lokasyon haritası

Oğuzeli ilçesi ve yakın çevresinde bulunan jeolojik birimler Gaziantep platosundaki birimlerle pek farklılık göstermez. Çalışma alanındaki formasyonlar killi kireç taşları ve marnlardan oluşmaktadır.

İnceleme alanının merkezinde Oğuzeli ovası yer almaktadır. Oğuzeli ovası ve çevresi çeşitli yükseltilerde plato yüzeyleri ve tepelerle çevrilidir (Şekil, 2). Yörede yüksek dağlar görülmez. En yüksek plato yüzeyi 850-950 m., yüksek palto yüzeyi 750-800 m. ve alçak plato yüzeyi ise 650-700 m.'ler arasındadır. Tepelerin ortalama yükseltisi ise 800 m. kadardır (Deliklitaş T. 840 m., Arabın T. 764 m., Çiğdem T. 910m., Sürgü T. 750 m.). Çalışma alanında kuzey güney doğrultusunda ovayı boydan boya geçen Sacırsuyu deresi akmaktadır(Foto, 2). Oğuzeli ovasının denizden yüksekliği 750 m. civarındadır. Yüzölçümü yaklaşık 85 km²'dir. Bir senklinale tekabül eden Oğuzeli ovasının tabanı alüvyonlarla örtülüdür. Oğuzeli ovası güneyindeki Tilbeşar ovasıyla Sacırsuyu deresi vasıtasıyla irtibat halindedir(Kalelioğlu, 1971).

Oğuzeli ovasının çevresinde 3. zamana ait çeşitli yükseltilerde plato yüzeyleri ve tepeler yer alır. Bu düzlüklerin yamaçlarında mevsimlik akarsuların oluşturduğu çentik (V tipi) vadiler yer alır.

Oğuzeli'nin kuzey ve güneyine doğru devam eden karayolunun geçtiği alanlar boğazlara karşılık gelmektedir.

Şekil 2. Oğuzeli (Gaziantep) ve yakın çevresinin fiziki haritası

Alleben-Sacırsuyu deresi il merkezinin kuzeybatısındaki Sof dağlarının yamaçlarından çıkar. Gaziantep'in kuzeydoğusundaki Humanız yöresine kadar adı Alleben deresidir. Humanız yöresinden sonra Sacırsuyu deresi adını alır. Sacırsuyu deresi Oğuzeli ovasını kat ederek Akçakoyun yöresinde Suriye topraklarına girer ve Fırat'a karışır.

Ancak Gaziantep il merkezi ve Oğuzeli yerleşme yerlerinin (ilçe merkezi, köy yerleşmeleri ve Gaziantep-Oğuzeli yolu boyunca yapılmış evler) içinden geçen bu akarsu fabrika ve atölyelerin katı ve sıvı atıkları yüzünden oldukça kirlenmiş durumdadır (Foto:2).

Taban suyu ve kaynaklara baktığımızda; Oğuzeli ovası çevresinde bazalt ve çok çatlaklı marnlı kalker gibi kayalar geniş alanlar kaplamaktadır. Arazinin bu özelliğine bağlı olarak bölgeye kış ve bahar aylarında düşen yağışlar yer altına sızar. Bu sızan sular vadi yamaçlarında ve çoğunlukla plato sahası ile ovalık sahanın birleşme yerlerinde karstik kaynaklar olarak yüze çıkar. Çalışma alanında Sazgın kasabası yakınlarında ve Yalnızbağ mahallesinde önemli kaynaklar bulunmakta ve bunlar Sacırsuyu deresini beslemektedir. Ayrıca birçok köyde küçük kaynakların oluşturduğu pınar ve çeşmeler mevcuttur.

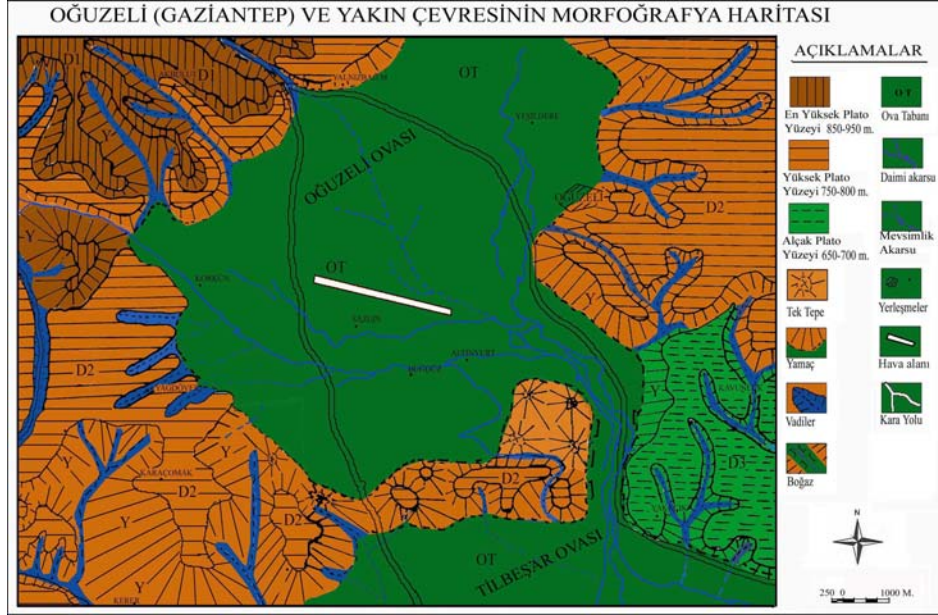
Araştırma alanındaki yerleşmeler, ilçe merkezi ve mahalleleri, ilçeye bağlı beldeler, ve köylerden oluşmaktadır. Yerleşmeler genellikle su kaynakları etrafında olup toplu doku özelliği gösterirler. En büyük yerleşme yeri Oğuzeli İlçe merkezidir. İlçede 11.583, köylerde 21.956 olmak üzere toplam nüfus 33.539 kişidir.

2. Jeomorfolojik Birimler

Çalışma alanının oluşumu Tersiyer ve Kuvaterner dönemlerinde gerçekleşmiştir. Tersiyerde; Alt Eosen-Paleosen dönemine ait marn, Üst Eosene ait marn, Oligo-Miyosen dönemine ait denizel kalker ve marnlı kalker, Alt Miyosen'e ait kalker ve Üst Miyosen dönemine ait bazaltlar oluşmuştur. Çalışma alanının yeryüzü şekillerine baktığımızda Gaziantep platosunun güneyine doğru vadi tabanları genişler, derinlikleri azalır. Bu durum platonun bitimini, ovanın başlangıcını gösterir(Şahin, 1984).

Oğuzeli Ovasını jeomorfolojik özellikler bakımından incelediğimizde, 3. zamanda akarsu aşındırmasına bağlı olarak platonun parçalanması ve bir senklinal'e karşılık gelen Oğuzeli Ovasının tabanı 4. zamanda alüvyonlarla dolması sonucunda oluştuğu söylenebilir (Kalelioğlu,1972).

jeomorfolojik birimlere baktığımızda Oğuzeli Ovasını çevreleyen düzlükler Gaziantep platosunun devamı durumundadır. Burada kuzeybatıda; 850-950m'lerde en yüksek plato yüzeyi, batıda ve güneydoğuda ve kuzeydoğuda; yüksek plato yüzeyi, güneydoğuda; alçak plato yüzeyi (650-700m) yer alır. Plato yüzeylerinin ortasında 750m yükseltiye sahip Oğuzeli ova tabanı yer alır.

Araştırma sahasındaki jeomorfolojik birimleri tepelik alanlar, yüksek, alçak plato yüzeyleri, vadiler, boğazlar ve Oğuzeli Ova tabanı oluşturur. Tepelik alanlar ovanın çevresinde plato yüzeyleri üzerinde ve eteklerinde görülürler. Ovanın ortasında havaalanının güneyinde yer alan Sazgın yerleşmesi nispi yükseltisi 13 m. civarında olan höyük görünümündeki bir tepenin üzerinde yer amaktadır.

Çalışma alanının kuzeydoğusunda Ceyran T. 900m, Gafurbaba T 885m, Körkün kasabasının batısında yüksek plato yüzeyi üzerinde Bozdağ T. 880m, güneydoğuda Almalı T. 910m, Aydınburnu T. 844m, Karaçomak T. 800m, güneyde Küçük Karataş T. 801m, güneydoğuda alçak plato yüzeyi üzerinde Çopurlar T. 688m, Hasandağ T.676m, kuzeydoğuda yüksek plato yüzeyi üzerinde Dilek T. 780m, Oğuzeli ilçe'sinin güneydoğusunda Deliklitaş T. 840 m. bulunmaktadır. Bu çok sayıdaki tepeler aşımın sonucu oluşmuş plato kalıntılarıdır.

Çalışma alanının KB'sında D1 aşımın düzlüğünün çevresinde yüksek platolara rastlanmaktadır. Yine çalışma alanının batısında, güneyinde ve kuzeydoğusunda yüksek plato yüzeyleri yer alır. Alçak plato yüzeyleri ise, çalışma alanının güneydoğusunda yer alır. 650-700 m yükseltidedir. Burada da tek tepelere de rastlanmaktadır. Genel olarak aşımın yüzeyleri üzerinde bulunan tepeler morfografyaya yansiyacak yükseltiye sahip değiller.

İnceleme alanındaki akarsuların çoğu mevsimlidir. Bundan dolayı vadiler kuru vadi özelliğindedir. Çalışma alanın doğu, güneydoğu, güney ve güneybatısındaki vadiler çok derin değillerdir (20-30m.). Ancak kuzeydoğuda yer alan en yüksek plato yüzeyi üzerindeki vadiler biraz daha derindir (100-120 m.). Çalışma alanının kuzeydoğusunda Gaziantep il merkezini Oğuzeli ilçesi ve köylere bağlayan kara yolunun geçtiği yerde (Nafak boğazı) ve güneydoğuda bu karayolunun devamında (Tilbeşar boğazı) boğazlar yer alır. Kuzeydeki Nafak boğazı 120-130m, güneydeki

Tilbeşar boğazı 40-50m derinliktedir. Tilbeşar ovasından, Oğuzeli ovasına çok belirgin olmayan bu boğazdan geçilir (Şekil, 3).

Çalışma alanının merkezini meydana getiren Oğuzeli Ovasının tabanı sacır suyu ve ova çevresindeki yüksek plato alanlarından akarsuların taşıyıp getirdiği alüvyonlarla kaplıdır. Yükseltisi ortalama 750m'dir. Çevredeki plato alanlarından az eğimli yamaçlarla ovaya geçilir. Ova tabanında Gaziantep hava alanı da bulunmaktadır. Ova bölgenin genel orojenik uzantısına uygun olarak güney batı kuzeydoğu doğrultusunda uzanmaktadır(Erinç, 1988). Kuzey güney doğrultusu yaklaşık 10 km. doğu batı yönünde uzantısı 11-12 km kadardır.

3. Arazi Kullanım Durumu

Çalışma alanının genelinde sulu tarım, kuru tarım ve bahçe alanları çoğunluktadır.Çalışma alanının arazi kullanım durumu büyük ölçüde yapı, iklim ve jeomorfolojik birimlerin etkisi altındadır. Örneğin yörenin kültür bitkilerinden fıstık ve zeytin, buradaki iklimin plato sahasına göre daha ılıman olmasından dolayı burada oldukça fazla yetişebilmektedir (Foto, 3; Çizelge,1; Şekil, 4). Ova tabanında sulu ve kuru tarla ve bahçeler yer alır. Plato sahaları ve yamaçlarında mera ve kuru tarım alanları ile bahçeler mevcuttur (Şekil, 5).

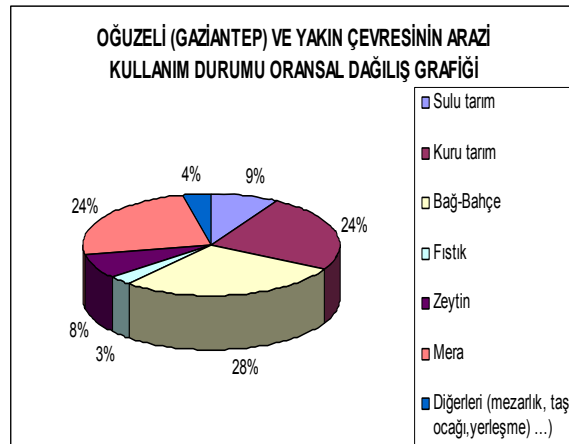
Foto 2. Sacirsuyu deresi Oğuzeli merkezinden geçmektedir.

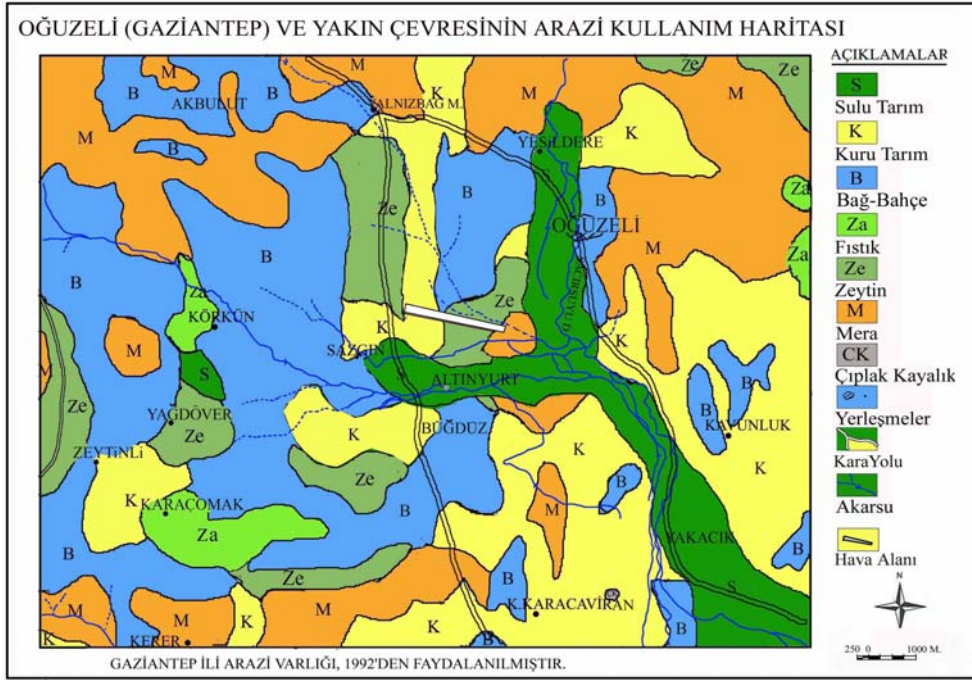
Foto 3. Fıstık ekilen alanlar.

Çizelge 1. Oğuzeli (Gaziantep) ve yakın çevresinin arazi kullanım durumu

ARAZİ KULLANIM DURUMU	Kapladığı Alan (km ²)	%
Sulu tarım	18,45	8,6
Kuru tarım	52,65	24,2
Bağ-Bahçe	61,25	28,1
Fıstık	6	2,8
Zeytin	18,03	8,3
Mera	52,77	24,2
Hava alanı	0,7	0,3
Diğerleri (mezarlık, taş ocağı, yerleşme)	7,8	3,6
Kullanım dışı	0,1	0,05
Toplam	217,75	100

Şekil 4. Oğuzeli (Gaziantep) ve yakın çevresinin arazi kullanım durumu oransal dağılışı

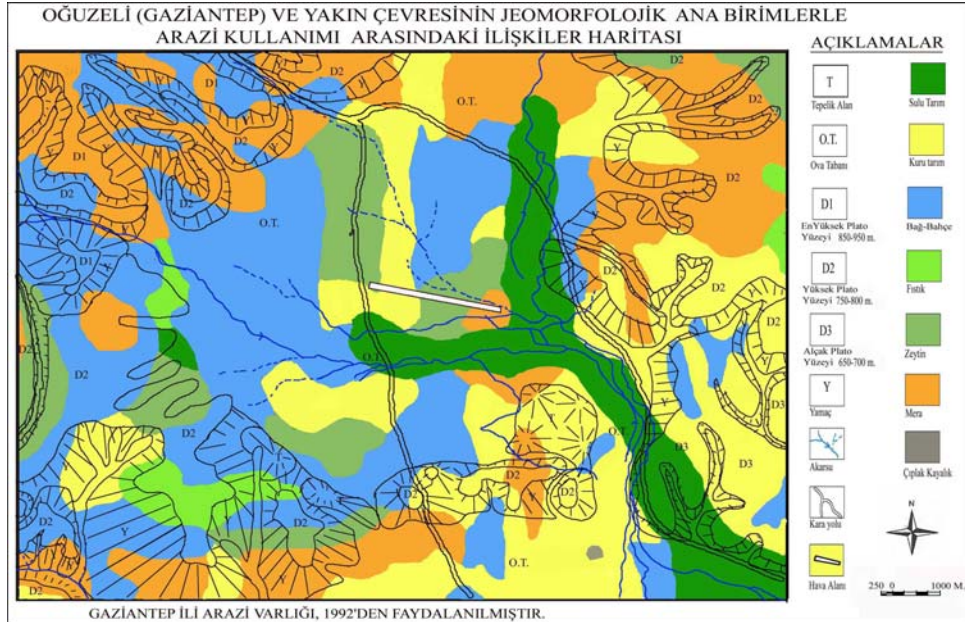
Şekil 5. Oğuzeli (Gaziantep) ve yakın çevresinin arazi kullanımı haritası

4. Jeomorfolojik Birimlerle Arazi Kullanımı Arasındaki İlişkiler

Bu bölümde inceleme sahasını oluşturan Oğuzeli Ovası ve çevresinde çeşitli jeomorfolojik birimler ile arazi kullanımı arasındaki ilişkiler ele alınmıştır.

4.1. Tepelik Alanların Kullanımı

Tepelik alanların yükseltisi fazla değildir. Yamaç eğimleri de azdır. Bundan dolayı bu alanlar kuru tarım alanı ve mera olarak kullanılmaktadır (Şekil, 6-7; Çizelge, 2).

Şekil 6. Oğuzeli (Gaziantep) ve Yakın Çevresinin Jeomorfolojik Ana Birimlerle Arazi Kullanımı Arasındaki İlişkiler Haritası

4.2. Plato alanlarının kullanımı

Plato alanları; en yüksek plato yüzeyi, yüksek plato yüzeyi ve alçak plato yüzeyi olmak üzere 3 ayrı düzlük sisteminden oluşmaktadır. En yüksek plato alanları daha çok mera ve bağ-bahçe olarak kullanılmaktadır. Yüksek platolar üzerinde bağ-bahçe, mera, zeytin, fıstık ve bazı alanlarda da kuru tarım yapılmakta, alçak plato alanları ise daha çok bağ-bahçe ve kuru tarım alanları olarak kullanılmaktadır(Foto 4 - 5). Plato yüzeyleri üzerinde yapılan kuru tarım faaliyeti tamamen iklimin kontrolü altındadır. Bu alanlarda düşen yağış miktarı ve düşme zamanına bağlı olarak yıllar arasında alınan ürün miktarı bakımından farklılıklar olabilmektedir(Şekil, 6-7;Çizelge, 2).

4.3. Yamaçların kullanımı

Yamaçların % 37'lik bir kısmı mera olarak kullanılmaktadır. Diğer yamaç alanlar ise bağ-bahçe, zeytinlik ve fıstıklık olarak kullanılmaktadır. Eğimin az olduğu alanlar ise kuru tarım alanı olarak kullanılmaktadır (Şekil, 6-7; Çizelge, 2).

4.4. Ova Tabanının Kullanımı

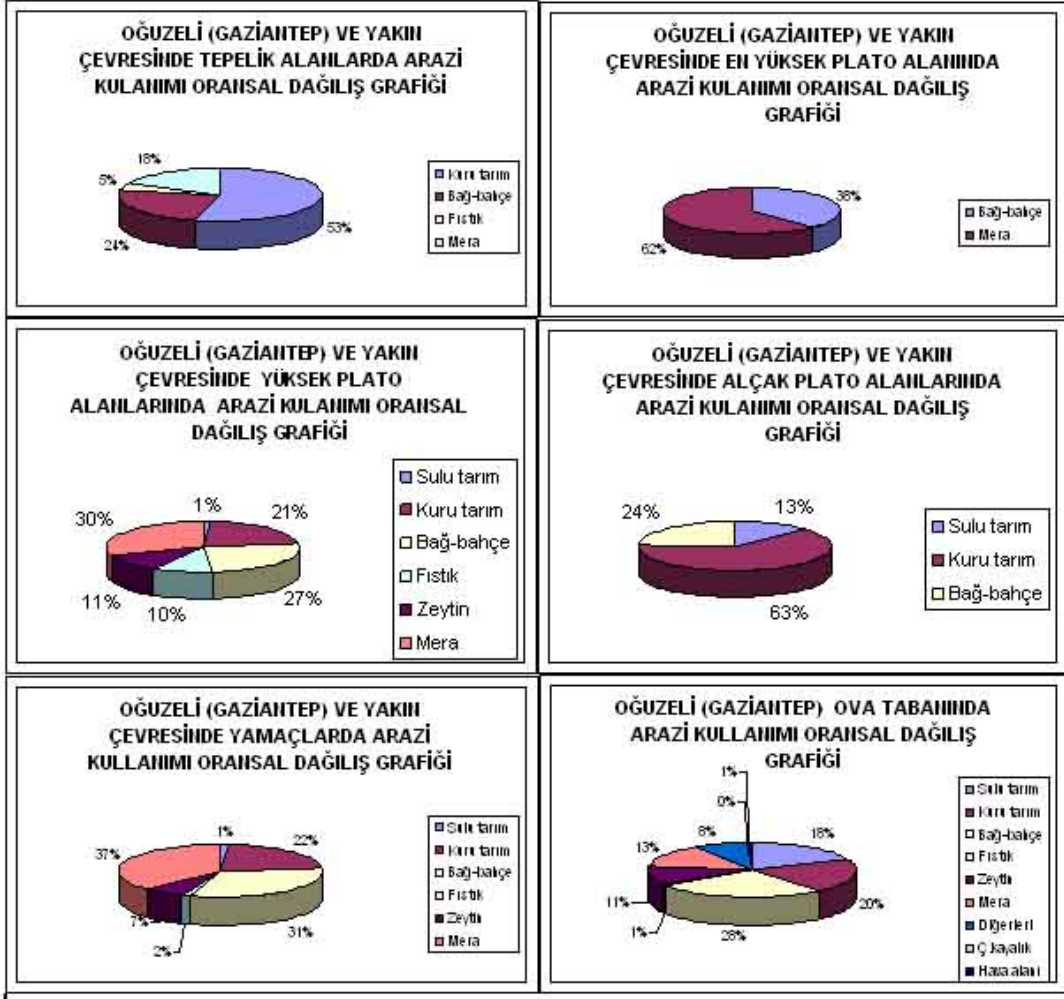
Ova tabanında akarsu boyunca sulu tarım arazileri olarak kullanılmakta, sulu tarım arazileri çevresinde ise bağ-bahçe, zeytinlik ve kuru tarım alanları yer almaktadır. Son yıllarda daha çok yamaçlarda yetiştirilen fıstık ağaçları ova tabanına doğru kaymaya başlamıştır. Ayrıca ovanın orta kısmında Gaziantep havaalanı da yer almaktadır. Ovanın engebesiz olması ve etrafının plato sahalarıyla çevrili olması burada havaalanı kurulması için elverişli bir saha meydana getirmiştir (Şekil, 6-7; Çizelge, 2).

Foto 4. Kuru tarım alanları

Foto 5. Zeytinliklerin arasında bağ alanları mevcuttur

Şekil 7. Oğuzeli Çevresinde Çeşitli Jeomorfolojik Birimlerin Arazi Kullanım Oranları

Çizelge 2. Oğuzeli (Gaziantep) ve yakın çevresinde jeomorfolojik ana birimlere göre arazi kullanımı

	En yüksek plato (km ²)	%	Yüksek plato (km ²)	%	Alçak plato (km ²)	%	Tepelik alan (km ²)	%	Yamaç (km ²)	%	Ova tabanı (km ²)	%	Toplam (km ²)
Sulu tarım	-	-	0,4	1	1,8	13,1	-	-	0,85	1,3	15,4	19,8	18,45
Kuru tarım	-	-	7,8	21,2	8,6	62,8	4,3	53,8	14,5	22	17,45	22,3	52,65
Bağ-bahçe	2,65	38,1	9,8	26,5	3,3	24,1	1,9	23,7	20,7	31,4	22,8	29,1	61,25
Fıstık	-	-	3,7	10	-	-	0,4	5	1,1	1,7	0,8	1	6
Zeytin	-	-	3,9	10,5	-	-	-	-	4,33	6,5	9,8	12,5	18,03
Mera	4,3	61,9	11,4	30,8	-	-	1,4	17,5	24,67	37,1	11,8	14,3	53,62
Diğerleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7,8	9	7,8
Ç.kayalık	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,1	0,1	0,1
Hava alanı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,7	0,9	0,7
Toplam	6,95	100	37	100	13,7	100	8	100	65,95	100	86,05	100	217,75

5. Sonuç

Türkiye'nin güney illerinden Gaziantep'e bağlı bulunan Oğuzeli ilçesinin içinde bulunduğu Oğuzeli ovası ve çevresi yeryüzü şekilleri bakımından bir yeknesaklık göstermektedir. Toroslar yayı sisteminin güneyinde kalan araştırma sahası bir senklinale tekabül ettiği için topoğrafik olarak engebeli ve yüksek değildir. Yörede farklı yükseltilerde birçok tepe bulunmaktadır. Bu tepeler zamanla aşınmış ve tarım alanları içinde kalmıştır. Yani yöre halkı tepelerin yamaçlarını bağ-bahçe durumuna getirmiş ve böylelikle araziden yoğun bir şekilde faydalanma söz konusu olmuştur.

Çalışma sahasındaki topraklar verimlilik açısından zengin sayılabilecek durumdadır. Oğuzeli ovasını kuzey-güney doğrultusunda boydan boya geçen Sacırsuyu deresinin doğu ve batı kısmında geniş ve verimli tarım arazilerine rastlanmaktadır. Bu alanlarda (ova tabanında) en fazla tahıl tarımı ve sebzeçilik yapılmaktadır. Bunun yanında bağ-bahçe, zeytin tarımı da yapılmaktadır.

Oğuzeli Ovası ve çevresinde arazi kullanımı, sulu tarım yapılan araziler dışında fiziki coğrafya faktörlerinin, özellikle de jeomorfolojik faktörlerin etkisi altında şekillenmiştir.

Çalışma alanından geçen Sacırsuyu deresi katı ve sıvı atıklarla oldukça kirlenmiş durumdadır. Atıkların atılması önlenerek ve sulama kanalları açılarak tarımda bu dereden daha fazla yararlanma yoluna gidilmelidir. Gaziantep gibi sanayisi hızlı bir şekilde gelişen bir şehre yakın olan Oğuzeli ovası son yıllarda sanayi tesisleriyle işgal edilmeye başlamıştır. Verimli ova tabanında bu tip tesislerin kurulmasına müsaade edilmemeli, daha çok alçak plato yüzeyleri sanayi alanları için tesis edilmelidir.

Referanslar

- Atalay, İ., 1982, "Türkiye Jeomorfolojisine Giriş" E. Ü. Yay. No : 9 , İzmir.
- Erinç ,S.,1988, "Havzaların Jeomorfolojik Evrimi Hakkında Düşünceler" İ. Ü. Deniz Bilimleri ve Coğ. Enst. Bülteni, S:5 , Sa:13-16 , İstanbul.
- Erol, O. 1973: "Ankara Şehri Çevresinin Jeomorfolojik Ana Birimleri" A.Ü. Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Yayınları No:240 , Ankara.
- Erol, O.,1983, "Türkiye'nin Genç Tektonik Jeomorfolojik Gelişimi" *Jeomorfoloji Dergisi* S:11, Sa:11-22, Ankara.
- Erol, O.,1993, "Ayrıntılı Jeomorfoloji Haritaları Çizim Yöntemi" İ. Ü. Deniz Bilimleri ve Coğ. Enst. Bülteni , S:10 , Sa:19-38 , İstanbul.
- Gözenç,S., 1977, "Arazi Kullanılması ve Değerlendirmesinin Coğrafi Yönden Tetkiki" İ. Ü. Coğ. Enst. Dergisi, S:20-21, Sa: 69-81, İstanbul.
- Kalelioğlu, E.,1966, "Gaziantep platosu ve çevresinin iklimi" *A.Ü. DTCF COĞ. ARŞ. DER.* Cilt :1, Sayfa: 297-300 ,Ankara
- Kalelioğlu, E.,1971, "Gaziantep yöresinin fiziki coğrafyası" *A.Ü. DTCF COĞ. ARŞ. DER.* Cilt:3-4 sayfa:139-204, Ankara
- Köy Hizmetleri ., 1992, "Gaziantep İli Arazi Varlığı" T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müd. Yayınları, Ankara.

- Özçağlar, A.,1988, “Türkiye’deki Tarım Alanlarının Coğrafi Dağılışının Doğal Çevreyle İlişkisi.” *A.Ü.D.T.C.F. Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 11, Ankara.
- Özdemir, M.A. ve Tonbul,S., 1995 , “Şiro (Örmeli) Çayı Havzası Ve Yakın Çevresinde (Malatya Güneydoğusu) Arazi Kullanımı, Sorunları ve Öneriler” *F. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1-2, s.145-172, Elazığ.
- Şahin, C.,1984, “Aladağ Çayı Havzasında Jeomorfolojik Ana Birimlerle Arazi Kullanımı Arasındaki İlişkiler” *TÜBİTAK Doğa Bilim Dergisi* , B:8.2, Ankara.
- Şengün, M.T.,2000, “*Uluova’da Jeomorfolojik Ana Birimlerle Arazi Kullanımı Arasındaki İlişkiler*” F.Ü. Sos. Bil. Enst. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- Tunçdilek, N.,1985, “*Türkiye’de Relief Şekilleri ve Arazi Kullanımı*” İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğ. Enst. Yay. No: 3, İstanbul.

